

Vad är kontaktmaterial?

Kontaktmaterial är material eller artiklar som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. De kan vara gjorda av plast, papper, kartong eller andra material och användas till varm eller kall mat eller dryck. Till kontaktmaterial räknas såväl livsmedelsförpackningar som köksredskap, tallrikar, koppar, bestick, kastruller och allt annat du använder för att laga och servera mat.

Hur ser EU till att kontaktmaterial är säkra att använda?

[EU-lagstiftningen](#) innehåller krav på att alla kontaktmaterial ska vara säkra. Kontaktmaterial får inte påverka livsmedelns säkerhet, smak eller lukt. När det gäller **plast** måste alla ämnen som används för att tillverka den färdiga plastprodukten först genomgå en säkerhetsbedömning och godkännas för användning i kontaktmaterial som säljs i EU.

Vad handlar ”Bamboozling”-insatsen om?

EU och flera medlemsländer gjorde en gemensam insats för att stoppa olaglig import av, handel med och reklam för **kontaktmaterial av plast**, bland annat tallrikar och muggar, där plasten är blandad med bambu och andra växtbaserade material som inte är godkända för användning i kontaktmaterial. Insatsen som samordnades av EU avslutades i april 2022, men myndigheterna i medlemsländerna förblir vaksamma och fortsätter med sina kontroller även om den officiella rapporteringen inte längre pågår. 21 länder¹ deltog i den samordnade insatsen, som ledde till att betydligt fler olagliga och vilseledande produkter kunde upptäckas. Medlemsländerna krävde att tillverkare, importörer och återförsäljare omedelbart skulle dra tillbaka dessa produkter från marknaden.

Vad är problemet med att blanda bambu och andra växtbaserade material med plast i kontaktmaterial?

De flesta växtbaserade material som blandas med plast, däribland bambu (vanligen i form av malda bambufibrer), har inte bedömts av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) för att avgöra om de är säkra. De kan därför utgöra en hälsorisk. Många kontaktmaterial av plast som innehåller bambu har visat sig slitas ned snabbare och börja släppa ifrån sig formaldehyd och melamin, ämnen som används vid tillverkningen av plasten. Dessa ämnen tas då upp av maten, ibland i så höga halter att gränsvärdena överskrids. Dessutom marknadsförs och säljs dessa produkter ofta som miljövänliga och tillverkade helt

¹ Belgien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Slovenien, Spanien, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.

och hållet av naturliga växtmaterial. Detta är vilseledande reklam som får konsumenter att fatta inköpsbeslut på felaktiga grunder.

Behöver jag vara orolig för min hälsa om jag använder tallrikar, koppar eller andra produkter av plast blandad med bambu?

Kontaktmaterial av plast som innehåller bambu utgör ingen akut fara för hälsan, men vid upprepad användning under längre tid kan de förhöjda nivåerna av **formaldehyd** och **melamin** innebära hälsorisker. Rekommendationerna om gränser för hur mycket melamin och formaldehyd som får finnas i maten vi äter är till för att garantera konsumenternas säkerhet. Dessa gränsvärden för intag har fastställts med hänsyn till att vi även kan få i oss melamin och formaldehyd från andra källor än kontaktmaterial, t.ex. från själva livsmedlen. Det kan ha vissa hälsoeffekter om man får i sig av dessa ämnen i mängder som överskrider gränsvärdena. Melamin kan t.ex. påverka urinvägarna eller njurarna. Den flera hundra gånger högre mängden melamin och formaldehyd från köksartiklar av plast blandad med bambu utgör dock endast en bråkdel av konsumenternas totala exponering.

Upptäcktes några farliga produkter vid kontrollerna?

Kontaktmaterial av plast som innehåller bambu som utfyllnad kan utgöra en risk för människors hälsa. En laboratorieanalys av kaffekoppar tillverkade i Kina av plast med bambufibrer visade att kopparna släppte ifrån sig 3,5 gånger mer melamin och 25 gånger mer formaldehyd än de högsta tillåtna mängderna. Kopparna förstördes efter analysen.

Vilka deltog i ”Bamboozling”-insatsen?

Myndigheterna i medlemsländerna (livsmedelsmyndigheter och tullmyndigheter) samarbetade på nationell nivå och på EU-nivå. Medlemsländernas myndigheter, livsmedelsmyndigheter, medlemmar i EU:s nätverk mot livsmedelsbedrägerier och tullmyndigheter utbytte information sinsemellan.

Vad blev resultatet?

Insatsen pågick under ett år. Under denna tid anmälde deltagarna **748 fall där kontaktmaterial av plast innehöll otillåtet bambupulver**. Av dessa 748 fall var 644 produkter som såldes i EU, medan 104 var varor som avvisades vid EU:s gräns. Av de 644 produkterna som såldes i EU såldes 580 (ibland uteslutande) på nätet.

Insatsen innebar också att man kunde upptäcka kontaktmaterial av plast blandad med andra växtbaserade material som inte heller är godkända i EU. Det mest

använda materialet var vete, inklusive vetealm. Andra material som blandats med plast var risskal, majs, vegetabiliska fibrer och växtdelar.

Var det endast myndigheterna som utbytte information eller informerades även konsumenterna?

Återförsäljare, importörer och tillverkare påmindes om lagen.

Konsumenterna i EU fick information om olagliga produkter via den europeiska konsumentorganisationen och andra informationskanaler. Information spreds alltså medan insatsen pågick – men det är viktigt att fortsätta att öka medvetenheten bland konsumenter och andra berörda parter!

Vilseledande reklam

Produkter som är gjorda av en blandning av plast och växtmaterial marknadsförs ofta som "naturliga", "miljövänliga", "komposterbara", "bionedbrytbara" eller "återvinningsbara". Dessa påståenden är falska eftersom produkterna är gjorda av plast, och konsumenterna vilseleds att köpa något som de tror är naturligt eller hållbart. Ofta är dessa plastprodukter inte alls hållbara eller återvinningsbara.

Hur vet jag om ett kontaktmaterial är lagligt eller olagligt?

De olagliga plastprodukterna är tillverkade av en blandning av växtbaserade fibrer/material och plastpolymerer. De känns som plast när du tar på dem (slät, plastliknande yta) eftersom de är just plast. De är lätta att skilja från varor som är tillverkade helt och hållet av växtmaterial, t.ex. bambu, eftersom sådana varor har kvar växtmaterialets naturliga struktur och utseende.

Olagligt – kontaktmaterial av plast som innehåller bambu

Lagligt – bestick tillverkade av 100 % bambu

Ibland är dessa plastprodukter även märkta som "ekologiska". Det är emellertid bara livsmedel som får kallas ekologiska enligt förordning (EG) nr 834/2007. Även om det växtbaserade materialet som blandats med plasten är ekologiskt räknas produkten alltså inte som ekologisk.

De nationella myndigheterna ansvarar för bedömning och kontroll av sådan vilseledande information från fall till fall.

Vad gör jag om jag just köpt en sådan vara?

Vi rekommenderar att du lämnar tillbaka varan till återförsäljaren, eller kontaktar e-handelsföretaget om du köpte varan på nätet. Om säljaren fortsätter att sälja produkterna kan du som konsument överväga att kontakta livsmedelsmyndigheten i ditt land².

Vad gör jag med varor som är köpta för ett tag sedan?

Använd inte produkten till livsmedel, eftersom den inte kan anses säker. Släng den i soptunnan (eftersom den inte är komposterbar). Om produkten värms upp, används till varm mat eller dryck eller diskas i diskmaskin kan den ge ifrån sig större mängder melamin och formaldehyd som överförs till livsmedlen. Tänk också på att barn är känsligare än vuxna och inte bör använda denna typ av produkter.

Ytterligare information

2022

- https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-07/food-fraud-reports_20220615_minutes.pdf [länk till protokollet från ett möte i nätverket mot livsmedelsbedrägerier i juni 2021]

²https://food.ec.europa.eu/system/files/2022-09/food-fraud_contact-points.pdf;
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_sv#cpc-actors.

2021

- 6 maj: [Protokoll](#)

Länkar:

- [Lagstiftning om material avsedda att komma i kontakt med livsmedel](#)
- [Information om användningen av bambu \(se 23 juni i tabellen\)](#)
- [Förteckning över nationella behöriga kontaktpunkter mot livsmedelsbedrägerier](#)
- [Förteckning över behöriga konsumentskyddsmyndigheter](#)
- [Information om hur man löser gränsöverskridande klagomål från konsumenter](#)
- [Vetenskapligt yttrande 10.2903/J.efsa.2019.5902, antaget av Efsa \(Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet\) den 24 oktober 2019: "Update of the risk assessment of 'wood flour and fibres, untreated' \(FCM No 96\) for use in food contact materials, and criteria for future applications of materials from plants origin as additives for plastic food contact materials" \(inte översatt till svenska\)](#)
- Nationella åtgärder mot olaglig import och försäljning av kontaktmaterial av plast som innehåller bambu eller andra olagliga växtmaterial [BE](#) / [NL](#) / [LU](#) / [DE](#) / [PL](#)